

RAAP-NOTITIE 3223

Plangebied Beilerweg 8 te Wijster

Gemeente Midden-Drenthe

**Archeologisch vooronderzoek: een
bureau- en inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Van Westreenen BV

Titel: Plangebied Beilerweg 8 te Wijster, gemeente Midden-Drenthe; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 29 juli 2009

Auteurs: *drs. M.E. van Kruining & drs. J.E.A. Jans*

Projectcode: MBEI

Bestandsnaam: NO3223-MBEI.doc

Projectleider: drs. J. Jans

Projectmedewerker: drs. M.E. van Kruining & drs. T. M. Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 36145

Autorisatie: dr. G. Aalbersberg

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

telefoon: 0294-491 500

1382 LV Weesp

telefax: 0294-491 519

Postbus 5069

E-mail: raap@raap.nl

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Van Westreenen BV
- *aanleiding onderzoek*: uitbreiding boerderij met nieuwe varkensstal
- *datum uitvoering veldwerk*: 23-07-2009

Locatiegegevens

- *plangebied*: Beilerweg 8
- *kadastrale gegevens*: Kadastrale gemeente Beilen, sectie P, No. 305,1051,1052
- *plaats*: Wijster
- *gemeente*: Midden-Drenthe
- *provincie*: Drenthe
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 17 West
- *plangebied in gebruik als*: akkerland
- *oppervlakte plan-/onderzoeksgebied*: circa 0,6 ha. De geplande varkensstal heeft een omvang van ca 1250 m² en valt binnen dit gebied.
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 231.243/ 537.826

Onderzoeksvragen

Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is? Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de IKAW (ARCHIS2) geldt voor het plangebied een hoge archeologisch trefkans. Volgens de richtlijnen van de Provincie Drenthe moet in gebieden met een middelhoge tot hoge archeologische trefkans in eerste instantie een verkennend booronderzoek worden uitgevoerd met 6 gusboringen per ha, met een minimum van 6 gutsboringen per plan. Hierbij gaat het om het verkrijgen van een beeld van de gaafheid van de bodem. Waar de bodem intact is, zal vervolgonderzoek plaatsvinden in de vorm van een karterend onderzoek door middel van megaboringen (Edelmanboor met een doorsnede van 15 cm) in een grid van 20 boringen per ha. De relevante opgeboorde grond wordt gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm. Het zeefresidu wordt bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals vuursteen en aardewerk.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*: zowel in het plangebied als in de directe nabijheid (< 300 m) zijn geen waarnemingen en vondstmeldingen gedaan. Op circa 500 m van het plangebied ligt de historische kern van Wijster die een hoge archeologische waarde heeft. Op ruim 900 m van het plangebied ligt de bekende vindplaats van een nederzetting uit de IJzertijd en Romeinse Tijd die in de jaren '30 en '60 door het Biologisch Archeologisch Instituut te Groningen (BAI) is opgegraven. De vindplaats (waarnemingsnummer 238420) is de naamgever voor een boerderijtype (Wijster) geworden.

Historische gegevens

- *historische kaarten*: het gebied is lang onbebouwd en als es in gebruik geweest (Noorderesch of Wijstersche es). Dit is zo op de Franse kaart van Drenthe uit 1811-1813 (Versfelt & Schoor, 2001), de atlas van Huguenin uit 1819-1829 (Versfelt & Schoor, 2005) en op de Chromotopografische kaart uit 1908 (ROBAS Producties, 1990). Alleen op de topografische kaart uit 1956 (Kuiper, 2006) lijkt het perceel bebouwd te zijn. De boerderij is volgens de eigenaar omstreeks de Tweede Wereldoorlog gebouwd.
- *historisch gebruik*: de grond is tot op heden in gebruik geweest als es (akkergrond). Esgronden of esdekken bestaan uit met plaggen opgehoogde akkers. Essen liggen meestal op plaatsen die van oudsher het meest geschikt waren voor landbouwactiviteiten en bewoning. Dankzij het plaggendeek zijn oudere grondsporen en vondsten afgedekt, beschermd en goed bewaard gebleven. Essen fungeren daardoor als "schatkamer" voor de archeoloog.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: loopodzolgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand (code cY21, Stiboka 1994, 116).
- *geologie volgens geologische kaart*: dekzand (Formatie van Boxtel) dunner dan 2 m op grondmorene (Formatie van Drenthe, code Dr6)
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart*: dekzandrug al dan niet met oud bouwlanddek (code 4K14, ARCHIS2)

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de gutsboringen (de boringen 1 t/m 6) zijn in een 30x40 m grid gezet. In het noordelijke deel van het plangebied waar een intact esdek is aangetroffen, zijn vier megaboringen gezet (boringen 7 t/m 10, zie fig. 1).
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 2 cm en een Edelmanboor met een diameter van 15 cm (een zogeheten megaboer). De inhoud van de megaboringen is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm
- *totaal aantal boringen*: 6 gutsboringen en 4 megaboringen
- *minimaal geboorde diepte*: 0,60 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,35 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989)
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagopvolging van het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De toplaag bestaat uit een bouwvoor/ verstoorde laag (grijsbruin tot donkergrijsbruin, zwak siltig, matig humeus, matig fijn zand) met een dikte van 0,18 tot 0,75 m. In boring 3 is op 0,6 m –Mv ondoordringbaar puin aangetroffen. Onder de bouwvoor/ verstoorde laag bevindt zich in de boringen 1, 2, 4 en 7 t/m 10 een esdek met een totale dikte van 0,05 tot 0,50 m. In het esdek zijn twee ophogingspakketten onderscheiden. De bovenste laag van het espakket bestaat uit bruingrijs, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn zand met een dikte van 0,08 tot 0,16 m. Het onderliggende espakket bestaat uit lichtgrijsbruin, zwak siltig, matig fijn zand met een dikte van 0,05 tot 0,29 m. In boring 4 was van het totale espakket nog slechts 5 cm over van enkel de onderste laag. Onder de bouwvoor/ verstoorde lagen en waar aanwezig, het esdek bevindt zich dekzand (geel, zwak siltig, matig fijn zand). De top van het dekzand ligt op 0,55 tot 1,20 m –Mv. In boring 6 zit het dekzand het diepst (1,20 m –Mv), maar daar is de bodem zwaar verstoord. In het dekzand is geen podzolvorming waargenomen. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in het esdek of in het dekzand. Er zijn er geen aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen.
- *archeologische indicatoren in boringen*: nee

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor/ verstoorde laag op een esdek met twee ophogingslagen. Alleen in het noordelijk deel van het plangebied is dit pakket grotendeels intact. Onder het espakket of de verstoorde laag bevindt zich dekzand. Er is in het dekzand geen podzolering aangetroffen. Ook archeologisch indicatoren zijn afwezig. Het grootste deel van het plangebied blijkt tot in het dekzand verstoord te zijn.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Vanuit archeologisch standpunt kunnen de voorgenomen werkzaamheden zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Wanneer bij de uitvoering van de werkzaamheden toch nog grondsporen en/ of vondsten worden gedaan, dient direct contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog.

- *contactpersoon overheid:* drs. W.A.B. van der Sanden (provinciaal archeoloog Drenthe, tel. 0592-305932)
- *contactpersoon RAAP:* drs. J. E.A. Jans (projectleider RAAP, tel. 0512-589140)

Literatuur

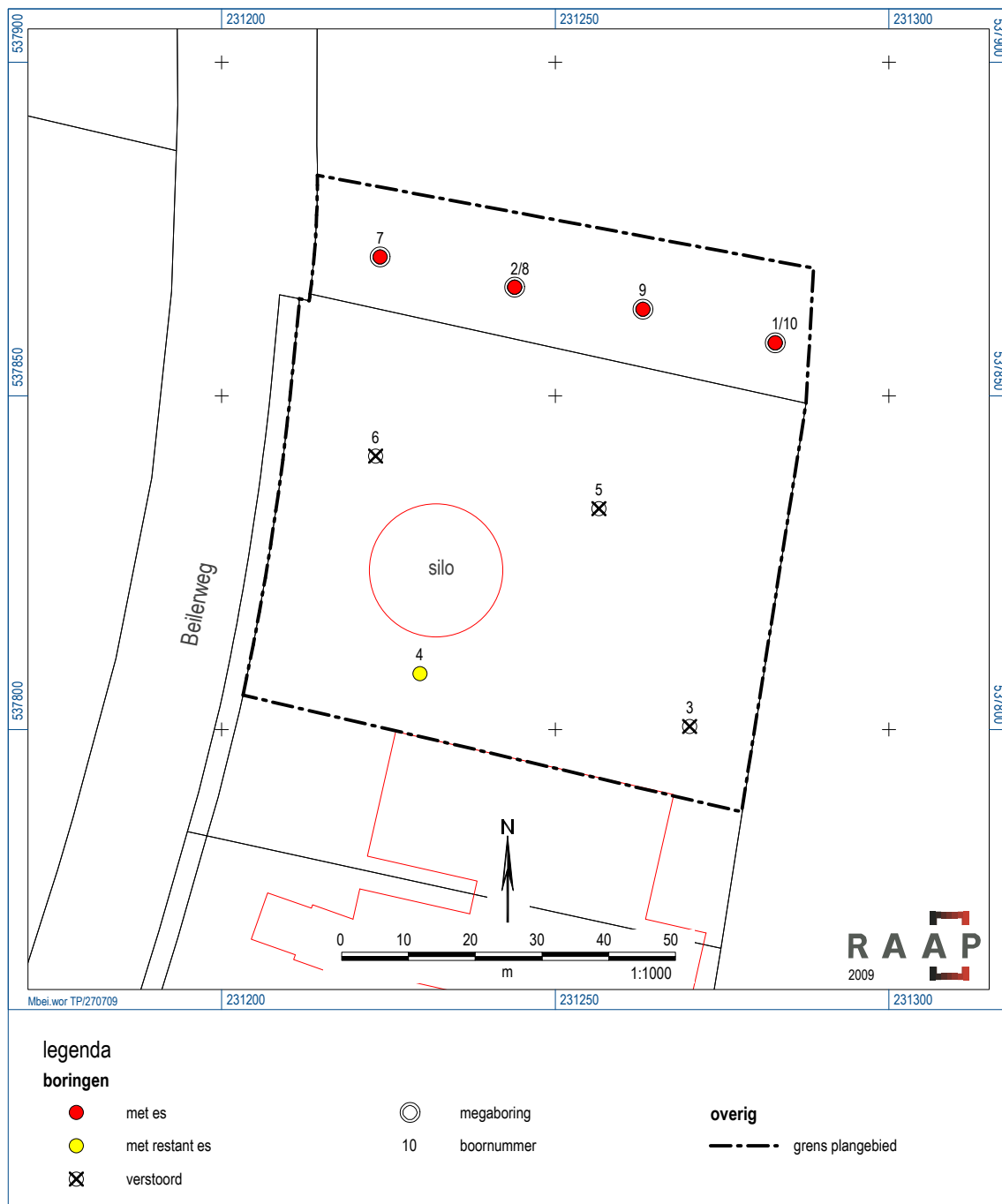
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- RACM**, 2008. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Kuiper, M.**, 2006. Atlas van topografische kaarten: Nederland 1955-1965, schaal 1:50.000. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.
- Robas Producties**, 1990. Historische Atlas Drenthe. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000. Uitgeverij Robas Producties, Den IJp.
- Stiboka**, 1994. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartblad 17 West Emmen. Stichting voor Bodemkartering/ DLO-Staring Centrum, Wageningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schoor**, 2001. De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust 1811-1813. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schoor**, 2005. De Atlas van Huguenin. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 2: Noord-Nederland 1851-1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart

Tabel 1. Archeologische tijdschaal

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr.
IJzertijd	Laat	12 voor Chr.
	Midden	250
	Vroeg	500
Bronstijd	Laat	800
	Midden	1100
	Vroeg	1800
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
	Midden	2850
	Vroeg	4200
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900 / 5300
	Midden	6450
	Vroeg	8640
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
	Midden	35.000
	Vroeg	300.000

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

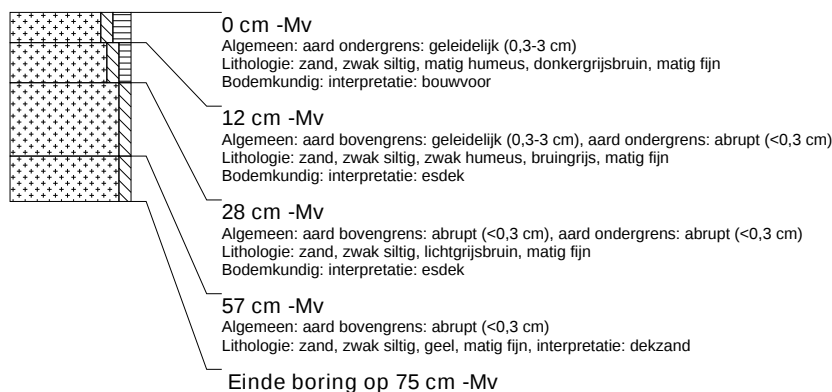
boring: MBEI-1

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

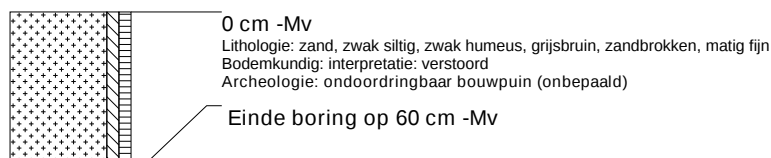
boring: MBEI-2

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-3

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

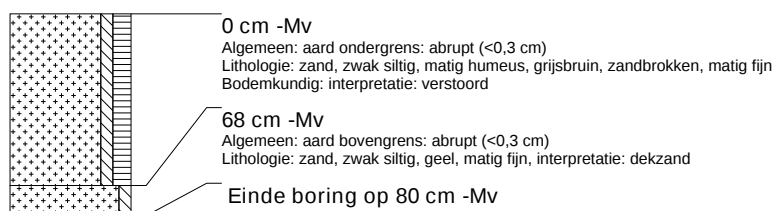
boring: MBEI-4

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

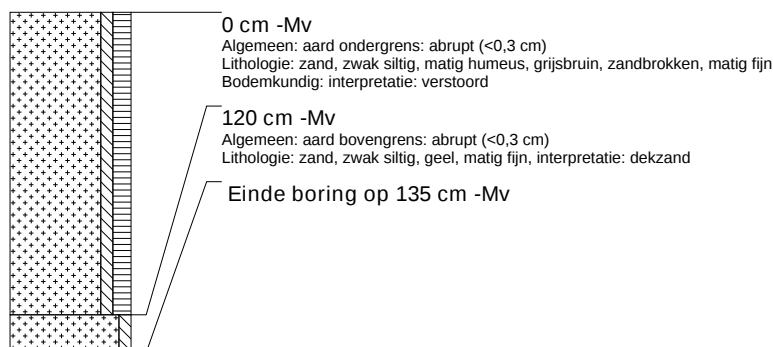
boring: MBEI-5

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-6

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-7

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-8

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-9

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MBEI-10

beschrijver: MVK/JJ, datum: 23-7-2009, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Midden-Drenthe, plaatsnaam: Wijster, opdrachtgever: Van Westreenen BV., uitvoerder: RAAP Noord

